

Filistin 2006

Ali Balcı*

İsrail'in Gazze'den tek taraflı çekilmesi Filistin-İsrail sorunu açısından 2005 yılına damgasını vurmuştu. 2006 yılı ise şüphesiz bu çekilmenin işgalin sona ermesiyle bir alakası olmadığına, hatta Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerdeki artışı tetiklediğine tanık olmuştur. 2006'nın Filistin sorununu önemli ölçüde etkileyen ikinci gelişmesi de Ocak ayında yapılan seçimleri Hamas'ın kazanmasıydı. Hamas'ın seçim zaferi bir taraftan el-

Fetih'le özdeşleşen Filistin sorununa yeni bir boyut katarken diğer taraftan da İsrail'in Filistinlilere yönelik şiddet

eylemlerini daha da artırmasını tetikledi. Üçüncüsü, Hamas ve el-Fetih etrafında şekillenen ve bazen şiddete varan yeni bir kutuplaşma Filistin sorununa farklı bir boyut kattı. Son olarak belirtmek gerekir ki, 2006 yılı Filistin sorunu açısından uluslararası yardımların minimum düzeye indiği ve bunun sonucunda Filistinliler arasında gerilimin üst düzeye çıktığı bir yıl olarak da anılacaktır.

Resmî Adı	Filistin Devleti
Başkent	Kudüs
Yüzölçümü	6.220 km ²
Nüfus	3.761.904
GSMH	2,568 Milyar Dolar
Hükümet Biçimi	Parlamentar demokrasi
Devlet Başkanı	Mahmud Abbas (2005-)
Dışişleri Bakanı	Riyad El Maliki
Türkiye Büyükelçisi	Nebil Maruf
Etnik Yapı	
Arap	% 85
Yahudi	% 15
Dini Yapı	
Müslüman	%80
Yahudi	%15
Hristiyan	%5
İhracat	270 Milyon Dolar
İthalat	1,952 Milyar Dolar

15 Aralık 2005'te yapılan yerel seçimlerden Hamas'ın zaferle ayrılması bir ay öncesinden Ocak seçimlerini Filistinlilerin ve dünyanın gündemine taşımıştı.¹ 44 bölgede yapılan yerel seçimlerde Hamas oyların % 56'sını alırken, el-Fetih'in % 35'te kalması Ocak seçimlerini

* Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Doktora Öğrencisi.

¹ Ali Balcı, "Filistin 2005", **Ortadoğu Yıllığı 2005**, Kemal İnat ve Ali Balcı (Der.), Nobel Yayınları, İstanbul: 2006, s. 132.

büyük olasılıkla Hamas'ın kazanacağını gösteriyordu. Hamas'ın parlamento seçimlerini kazanma olasılığına en sert tepki İsrail ve ABD'den geldi. İsrail hükümeti zaten Hamas'ın seçilmesi durumunda Filistin Yönetimiyle ilişkilerini askıya alacağını 2005'in ikinci yarısından itibaren tekrarlamaktaydı. Bu demeçlerin yanı sıra, İsrail hükümeti seçim öncesinde iki farklı politikayla Hamas'ın olası zaferini engellemeye çalıştı. İlk olarak, 9 Ocak'ta Kudüs'te Hamas adaylarının kampanya yapmasını yasaklayarak bu bölgede Hamas'ın kazanmasının önüne geçmeye çalıştı. İkinci olarak İsrail ordusu 28 Aralık 2005'te başlayan "Mavi Gökyüzü Operasyonu" kapsamında Hamas'ın etkin olduğu Gazze'deki yollara ve geçiş noktalarına hava saldırıları düzenleyerek Filistinlilere Hamas'ı seçmeleri durumunda bu saldırıların devam edeceği uyarısında bulundu. Bu uygulamaların yanı sıra İsraili yetkililer seçilmesi halinde Hamas'ın bir taraf olarak kabul edilmeyeceğinin altını ısrarla çizerek Filistinlileri el-Fetih'e yönlendirmeye çalıştı. Örneğin, 12 Ocak'ta İsrail Başbakan Yardımcısı Ehud Olmert ABD Başkanı George W. Bush ile yaptığı telefon görüşmesinde Hamas'ın Filistin hükümetine girmesi durumunda İsrail'in barış sürecine devam etmeyeceği konusunda Washington yönetimini bilgilendirmişti.²

ABD'nin Hamas politikası İsrail'in tutumundan farklı değildi. Condoleezza Rice 11 Ocak'ta yaptığı açıklamada "terörle ve şiddetle bağı koparmayan, İsrail'in var olma hakkını tanımayan ve silahsızlanmayan grup ya da kişilerin politik süreçte yerleri olmadığını" belirterek³ ABD'nin olası Hamas zaferine nasıl baktığını özetledi. Rice ile paralel bir açıklama yapan Bush da İsrail'in ortadan kaldırılmasına ilişkin söylemleri programından çıkarmadığı sürece seçilen Hamas yetkilileriyle ilişki kurmayacaklarını açıkladı. Öte yandan Washington yönetimi Hamas'ın olası zaferini engellemek için seçimlerden kısa süre önce iki farklı politika uygulamaya başladı. Bunlardan ilki el-Fetih'in seçim kampanyasını ekonomik olarak desteklemek iken, ikincisi de el-Fetih yanlısı yayın yapan Arap uydularının Filistinlilerin kullanımına açılması oldu. Daha sonra ABD'li yetkililerce de kabul edildiği üzere ABD Uluslararası Gelişme Ajansı (*U.S. Agency for*

² "Israel's Olmert Tells Bush no Middle East Peace Progress if Hamas in Govt", **Forbes.com**, January 12, 2006.

³ C. Rice'in konuşması **U.S. Department of State**, [http://www.state.gov/secretary/rm/2006/58926.htm]'dan 17 Kasım 2006'da indirildi.

International Development) Filistin yasalarına göre yasak olmasına rağmen el-Fetih'in seçimleri kazanmasını sağlayacak projelere 2 milyon dolarlık yardımda bulundu. Washington yönetimi bir taraftan İsrail'e Arap televizyonların hapisteki el-Fetih yanlısı Mervan Barguti ile röportaj yapmasına izin vermesi yönünde baskıda bulunurken, diğer taraftan da Hamas yanlısı yayın yapan kanalların kapatılması yönünde bir politika izledi.⁴

Seçimler planlandığı gibi 25 Ocak'ta yapıldı. % 77 katılımın olduğu seçim sonuçlarına göre Hamas parlamentoda 74 sandalye kazanırken, el-Fetih 45 sandalyede kaldı.⁵ Sonuçlar 1967 Arap İsrail savaşından itibaren Filistin sorununun dominant aktörü olan el-Fetih'i muhalefete iterken, İsrail'le mücadeleyi el-Fetih'ten farklı olarak politik olduğu kadar askeri alanda da sürdüren bir hareketi iktidara taşıdı. Bu durumdan en fazla rahatsız olan İsrail tarafı Hamas'ın galibiyetini yorumlarken seçim öncesinden daha sert bir tavır takınarak Hamas'ın dâhil olacağı hiçbir hükümeti tanımayacağını açıkladı. İsrail Başbakanı Ehud Olmert "Hamas'ın önderliğinde yada katılımında Filistin Yönetimi kapsamında bir hükümet kurulması halinde Filistin Yönetimi terörün destekçisi olacaktır. Dünya ve İsrail bunu kabul etmeyecek ve görmezden gelecektir" açıklamasında bulundu.⁶ Olmert'in ardından diğer İsraili yetkililer de yaptıkları açıklamalarda Hamas'ın İsrail için bir muhatap olamayacağını ifade ederek Hamas'ın dâhil olduğu bir hükümetle barış sürecine devam edilmeyeceğinin altını çizdiler. Bu açıklamaların yanı sıra, İsrail yönetimi Hamas'ın dâhil olduğu bir hükümet kurulması halinde Filistin Yönetimi adına toplanan 50 milyon dolarlık (aylık) KDV vergilerini Filistin tarafına transfer etmeyi durduracağını sinyallerini verdi.⁷

İsrail'in yanı sıra uluslararası alanda Hamas'ın zaferine en sert tepki Washington yönetiminden geldi. ABD Başkanı Bush'un Hamas'ın seçim zaferine ilişkin ilk tepkisi Washington'un terör örgütü

⁴ Michele K. Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy", *Journal of Palestine Studies*, v. 35, n. 3, Spring 2006, s. 153.

⁵ 29 Ocakta açıklanan kesin seçim sonuçlarına göre; Hamas 74, el-Fetih 45, PFLP (Abu Ali Mustafa) 3, Alternatif Partisi 2, Bağımsız Filistin Partisi 2, Üçüncü Yol 2, bağımsız adaylar 4 sandalye kazandı.

⁶ "Olmert: Hamas is No Partner", *ynetnews.com*, January 27, 2006; 26 Ocak 2006 tarihli konuşmanın tam metnine İsrail Başbakanlık Ofisi Resmî Web Sayfası'ndan ulaşılabilir. [<http://www.pmo.gov.il>]

⁷ "Abbas Urges Continued Aid to Palestinians", *The Guardian*, January 30, 2006.

olarak kabul edilen Hamas'a yönelik bakışının değişmediği yönünde oldu.⁸ Bush daha sonra Kabine toplantısında yaptığı konuşmada "Hamas'ın oluşturduğu bir Filistin hükümetini desteklemeyeceklerini ... Filistin topraklarında ortaya çıkan bu yeni demokrasinin silahlı kanata sahip politik bir partinin mümkün olamayacağını anlaması gerektiğini" belirtti ve Hamas'a "silahları bırakması ve terörizmi reddetmesi" tavsiyesinde bulundu.⁹ Bush'un son tavsiyeleri Washington'un olası Hamas hükümeti ile ilişkiye girmesi noktasında açık kapı bırakıyordu. Söz konusu açık kapı Dışişleri Bakanı Rice'ın demeçlerinde daha net görülebilir. Dünya Ekonomik Formu'nda konuşan Rice, Hamas'ın İsrail'in var olma hakkını tanıması durumunda barış sürecinde ilerleme sağlanabileceğini belirterek Hamas'a "partnerinin varlığını kabul etmediğin sürece barış sürecini gerçekleştiremezsin" uyarısında bulundu.¹⁰ Fakat bu açık kapı ilerleyen sürede yerini Bush'un bir sonraki gün CBS Televizyonuna verdiği demeçte belirttiği üzere Hamas'a karşı tavizsiz bir politikaya bıraktı. Bush söz konusu demecinde "yardım paketlerinin" devam etmeyeceğini "müttefik ve dost bir ülkeyi imha etmek isteyen bir hükümete yardım" edilmeyeceğinin altını çizmiştir.¹¹

ABD'den farklı olarak Avrupa Birliği (AB), sonuçlar karşısında hemen tepki vermekten çekinerek sessiz kalmayı tercih etti. Filistinlilerin demokratik ve barışçıl bir şekilde oy kullandıklarının altını çizen AB Yüksek Temsilcisi Javier Solana'nın "sonuçlar bizi şaşırttı, değerlendirilmeye ihtiyaç duyan yeni bir durumla karşı karşıyayız" ifadelelerinde bulunması¹² AB'nin olası Hamas hükümetine karşı pozisyonunu belirlemede acele etmediğini gösteriyordu. ABD, AB, Rusya ve Birleşmiş Milletler (BM) temsilcilerinden oluşan dördü ise Filistin seçim-

⁸ "US: Hamas Victory - Warning Sign", ynetnews.com, January 26, 2006.

⁹ G. W. Bush'un konuşması, **The White House**, "President Bush Meets with the Cabinet", [<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/01/20060130.html>] dan 20 Kasım 2006'da indirildi.

¹⁰ "U.S.: Hamas victory - warning sign", ynetnews.com, January 26, 2006.

¹¹ TV Konuşmasının tam metni için bkz., "Transcript: Exclusive Bush Interview", January 27, 2006, **UNISPAL**'ın (Birleşmiş Milletler Filistin Sorunu Konusunda Bilgi Servisi) resmi web sitesinden 9 Aralık 2006'da indirildi. [<http://domino.un.org/unispal.nsf>] (Bundan sonraki dipnotlarda sadece UNISPAL olarak geçecektir.)

¹² "Hamas Sweeps Palestinian Elections, Complicating Peace Efforts in Mideast", **The Washington Post (WP)**, January 27, 2006.

lerinin “özgür, adil ve güvenli” geçtiğini belirttikten sonra yaptığı açıklamada Hamas önderliğinde kurulacak hükümete yardımların devamını yeni hükümetin şiddeti bir politika aracı olarak terk etmesi, İsrail’i tanıması ve yol haritası da dahil önceki anlaşmalar ve sorumlulukları üstlenmesi gibi şartlara bağladı.¹³

Hamas’ın seçilmesinden rahatsız olan ülkelerin Filistin’deki yeni duruma karşı nasıl bir politika izleyecekleri kısa süre içinde somut politikalara başladı. İsrail 1 Şubat’ta Filistinlilerden toplanan KDV vergilerinin Filistin Yönetimine transferini askıya aldığını açıkladı. Fakat böyle bir politikanın Hamas’ın değil Mahmud Abbas’ın pozisyonunu zayıflatacağını düşünen Washington yönetimi en azından hükümet kurulana kadar bu politikasından geri adım atması için İsrail’e baskı uygulayınca İsrail yönetimi 5 Şubat’ta bu uygulamadan geri adım attı.¹⁴ 7-8 Şubat tarihlerinde ABD’de bir araya gelen İsraili ve ABD’li üst düzey yetkililer Amerikanın önemli gazetelerinden *New York Times*’ın 14 Şubat’ta aktardığına göre, yardımların el-Fetih üyesi Filistinli yöneticiler aracılığıyla aktarılmasının bir taraftan Hamas’ı zayıflatmak diğer taraftan da el-Fetih’i yeniden güçlendirmek gibi bir avantajı olup olmadığını tartıştılar.¹⁵ Toplantıya katılanlara göre, “istikrarsızlaştırma planı” doğrultusunda yapılan yardımların engellenmesi ve uluslararası bağlantılarının kesilmesi Filistin Yönetimi’ni birkaç ay içinde zor bir durumla karşı karşıya bırakacak ve Hamas yönetimi altındaki yaşam koşullarının kötüleşmesinden rahatsız olan Filistinliler el-Fetih’i desteklemeye başlayacaklardı. Hamas’ın gittikçe kötüleşen durumu düzeltmemesi durumunda ise Devlet Başkanı Abbas parlamentoyu feshederek yeniden seçimlere gidecekti.

17 Şubat’a gelindiğinde kurulacak Hamas yönetimini istikrarsızlaştırmak amacıyla Olmert ve Bush’un üst düzey danışmanları 12 adımlık bir plan hazırladılar. Plan İsrail’in KDV vergilerinin transferini durdurmasını, Gazze geçiş noktalarındaki kısıtlamaların artmasını, Gazze ve Batı Şeria’dan ürünlerin İsrail’e gümrüksüz girmesini sağlayan uygulamanın kalkmasını, Gazzeli işçilerin İsrail’e girmesinin en-

¹³ “Statement By Middle East Quartet”, **United Nations Information Services**, January 31, 2006, [http://www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2006/sg2104.html] den 20 Kasım 2006’da indirildi.

¹⁴ Esposito, Spring 2006, a.g.e., s. 158; “Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine, February 2006, **UNISPAL**, 28 February 2006.

¹⁵ Steven Erlanger, “U.S. and Israelis Are Said to Talk of Hamas Ouster”, **The New York Times (NYT)**, February 14, 2006.

gellenmesini, acil durumlar hariç Gazze ve Batı Şeria arasında Filistinlilerin hareket etmesine izin verilmemesini, Filistinlilerin VİP haklarının iptal edilmesini dolayısıyla da Gazzeli parlamenterlerin Ramallah'daki meclis oturumlarına katılmasının engellenmesini ve Gazze limanının inşaatının durdurulmasını öngörüyordu.¹⁶ İlk adım olarak 19 Şubat'ta İsrail Kabinesi KDV vergilerinin Filistin tarafına transferinin durdurulmasını onayladı ve Birleşmiş Milletler Büyükelçisi Alvaro de Soto'nun "paralar Filistinlilere aittir ve el konulamaz" tepkisine ve Dörtlünün kararın ertelenmesi talebine rağmen İsrail yönetimi kabinenin aldığı kararı uygulamaya koydu.¹⁷ 160.000 Filistinli memurun maaşının ve dolayısıyla da bir milyona yakın Filistinlinin geçiminin bu vergilere bağlı olduğu düşünülürken İsrail'in aldığı bu kararın Hamas'ı kısa süre içinde ciddi bir krizle karşı karşıya bırakması kaçınılmazdı.

İsrail ve ABD'nin aksine Filistin'deki duruma daha ılımlı yaklaşan uluslararası güçler de mevcuttu. Rusya bunların başını çekiyordu ve Vladimir Putin 9 Şubat'ta İspanya ziyareti sırasında yaptığı açıklamada Hamas'ı terörist örgüt olarak kabul etmedikleri için Filistinlilere yönelik mali yardımların kesilmesine yönelik çabalara katılmayacaklarını açıklamıştı.¹⁸ Türkiye Başbakanı Tayyip Erdoğan da 21 Şubat'ta yaptığı açıklamada Filistin seçimlerinin yeni bir durum ortaya çıkardığını, bu yeni yapının ekonomik metotlarla uysallaştırılmaya çalışılması durumunda bunun bir demokrasi olmayacağını, aksine Filistin halkına saygısızlık anlamına gelen kontrollü bir demokrasi olacağını ifade etti.¹⁹ Dörtlü özel elçisi (*Quartet special envoy*) James Wolfenshon da 25 Şubat'ta üst düzey yetkililere gönderdiği mektupta yardımların kesilmesinin Filistin'de ciddi sorunlara yol açacağını ve yeni durumda "barış için bir partner dahi bulamayacaklarını ... şayet şiddet ve kaosa yol açacak bir gerilim istenmiyorsa Filistin Yönetimini'nin finansal ihtiyaçlarının uygun bir stratejiyle giderilmesi" gerektiğini belirtmiştir.²⁰

Uluslararası camiada olası Hamas hükümeti karşısında Filistin'e yönelik nasıl bir politika izleneceği tartışılırken Şubat ayının ikin-

¹⁶ Michele K. Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy", *Journal of Palestine Studies*, v. 35, n. 4, Summer 2006, s. 102.

¹⁷ "Iranian Leader Praises Hamas", *WP*, February 21, 2006.

¹⁸ "Putin: Hamas not a terror organization", *ynetnews.com*, February 09, 2006.

¹⁹ "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", February 2006, *UNISPAL*, 28 February 2006.

²⁰ James Wolfenshon'un konuşması "Office of the Special Envoy for Disengagement", *UNISPAL*, February 25, 2006.

ci yarısından itibaren hükümet kurma çalışmaları Filistin'in en önemli gündem maddesi olmaya başlamıştı. 19 Şubat'ta Hamas başbakan adayını İsmail Haniye olarak açıkladı. El-Fetih'in kontrolündeki parlamentonun, Hamas önderliğinde bir hükümet kurulmadan önce partinin konumunu güçlendirecek bazı yasal değişikliklere gitmeye çalışması iki gurup arasında kısa bir süreliğine gerilime neden olsa da, ulusal birlik hükümeti kurmak isteyen Haniye El-Fetih'le bir görüşme zemini oluşturabilmek için 11 Mart'ta hükümet programının taslak metnini açıkladı. El-Fetih ise buna karşılık 16 Mart'ta koalisiyona gitmeleri için Hamas'ın 4 şartı yerine getirmesi gerektiğini bildirdi; FKÖ'nün Filistinlilerin tek yasal temsilcisi olduğunu kabul etmek, Filistin Ulusal Konseyi tarafından 1988'de ilan edilen bağımsızlık bildirgesinin maddelerinin kabulü, Anayasaya uyulması, tek taraflı çözüm arayışı yerine uluslararası konferans çağrısının kabul edilmesi.²¹ İlk şartın Hamas tarafından kabul edilmesi mümkün görünmüyordu ve El-Fetih Merkez Komitesi de 19 Mart'ta partinin hükümete katılmayacağını bildirdi.

Aynı tarihte Haniye, Abbas'a onaylaması için kabinesini sundu ve hükümetin nihai programını açıkladı. Program, yerleşimlerin ve işgalin sona ermesi, "apartheid-ayırıcı duvarın" (güvenlik duvarı) yıkılması, başkenti Kudüs olan bağımsız tam egemen bir Filistin devletinin kurulması, tüm kısmi çözümlerin reddi, Filistinli mültecilerin geri dönüş hakkının tanınması, Filistinlilerin işgale direnme noktasında silahlı mücadeleye başvurabileceği, İsrail mahkemelerindeki Filistinlilerin serbest bırakılması ve uluslararası toplumla işbirliği gibi hususları öngörüyordu.²² Programın açıklanmasından kısa bir süre sonra 25 Mart'ta Devlet Başkanı Abbas'ın İsmail Haniye'nin sunduğu kabineyi onaylamasıyla Filistin'de Hamas hükümeti resmen kurulmuş oldu. Fakat hükümet programını olumlu bulmayan Abbas, hükümeti onaylamasına rağmen, Hamas'ın politik programını değiştirmemesi ve İsrail'le yapılan anlaşmalara saygı göstermemesi halinde "anayasal güçlerini" kullanacağını diğer bir ifadeyle erken seçim kararı alabileceğini belirtmekten de geri durmadı.²³

²¹ Esposito, Summer 2006, a.g.e., s. 105.

²² Hamas'ın Hükümet Programı "Text of Hamas Government's Program", UNISPAL, March 20, 2006.

²³ "Abbas warns Hamas prime minister", BBC News, news.bbc.co.uk, March 26, 2006.

Yeni kabine üyeleri ilk iş olarak bir hareket olarak Hamas ile Filistin Yönetimi arasındaki ayrımı kanıtlamak amacıyla Hamas'tan istifa ettiler. Yeni yönetimde dışişleri bakanlığı görevine getirilen Mahmud Ez-Zahhar da 5 Nisan'da BM Genel Sekreteri Kofi Annan'a bir mektup göndererek "iki devletli çözümü" kabul etmeye hazır olduklarını ve Filistin halkının "tüm komşuları ile yan yana ... barış ve güvenlik içinde yaşamayı dört gözle beklediklerini" bildirdi.²⁴ Uluslararası tepkileri azaltmayı amaçlayan Haniye hükümetinin bu adımları, özellikle Washington cephesinde Hamas'a yönelik bir politika değişikliğine yol açmadı ve ABD yönetimi bir gün sonra yaptığı açıklamada Filistin'e yönelik proje bazlı yardımları sona erdirdiğini, yardımların sadece temel insani ihtiyaçlar ve demokrasinin geliştirilmesi doğrultusunda yapılacağını ilan etti.²⁵

Filistin'de yeni kabinenin toplandığı gün Strazburg'da Avrupa Parlamentosu'na konuşan Solana, Hamas yönetimine açık ve net mesajlar yollamıştır; "Hamas geçmişi değiştiremez ama geleceği değiştirebilir ve değiştirmelidir de. Şayet gelecekte terörün, şiddetin ve İsrail gerçeğini reddetmenin yeri olmadığına karar verirse, AB her zaman yaptığı gibi buna da uygun bir şekilde cevap verecektir."²⁶ Öte yandan, Filistin Yönetimi Dışişleri Bakanı Zahhar 9 Nisan'da yaptığı açıklamada, yardımları kesmenin AB'nin bölgedeki çıkarlarına fayda getirmeyeceğini Avrupalı liderlerin Filistin halkının tercihine saygı duyması gerektiğini²⁷ belirtse de AB, Hamas'ın uluslararası toplumun kendisinden beklediği şartları yerine getirmediği sürece yardımları kısma konusunda ısrarlıydı. Nitekim 10 Nisan'da AB Dışişleri Bakanları Filistin Hükümetine yapılan yardımların dondurulmasını onaylayarak AB'nin bu konuda ne kadar kararlı olduğunu gösterdi.²⁸

Hamas Yönetimi kendisine karşı düzenlenen uluslararası kampanyadan bir çıkış yolu bulmak amacıyla başından beri kendisine karşı mesafeli bir tutum sergilemeyen Rusya Devlet Başkanı Putin ile 3

²⁴ "Hamas is taking timid but noticeable steps toward peace", **The Daily Star (DS)**, April 06, 2006.

²⁵ Esposito, Summer 2006, a.g.e., s. 108.

²⁶ Javier Solana'nın konuşmasının tam metni için, Middle East Peace Process, Appearance before the European Parliament, Strasbourg, 5 April 2006, http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Docs/docs/pressData/en/discours/89164.pdf.

²⁷ "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", April 2006, **UNISPAL**, April 30, 2006.

²⁸ "EU Suspend aid to Palestinian Authority", **The Guardian**, April 11, 2006.

Mart'ta bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmenin ardından Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov " Hamas yetkililerine Dörtlü'nün Ocak 2006'daki mesajını" ilettiklerini Hamas'ın da kendilerine "temel amaçlarının bölgesel barış olduğu" noktasında garanti verdiğini belirtti. Lavrov ayrıca mevcut durumda önceliğin "Filistin halkının şiddetli bir hal alan sosyo-ekonomik problemlerinin" çözülmesi olduğunun altını çizdi. Halid Meşal de Lavrov'la görüşmesinin ardından yaptığı açıklamada "İsrail'in 1968'de işgal ettiği bölgelerden çekilme niyeti göstermesi, mültecilerin geri dönüşünü kabul etmesi, [güvenlik] duvarını yıkması ve [Filistinli] mahkumları serbest bırakması halinde, [Hamas'ın] barış doğrultusunda adım atacağını" ifade etti.²⁹ Fakat Rusya'nın bu desteği Hamas'ın mevcut krizden çıkması için tek başına yeterli değildi.

Uluslararası baskılar dışında yeni kurulan Hamas hükümetinin karşı karşıya olduğu en önemli sorunlardan biri de Olmert hükümetinin 5 Mart'ta açıkladığı Türkçe'ye "örtüşme planı" (*convergence plan*) olarak çevrilebilen ve tek taraflı olarak Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin sökülmesi, Kudüs çevresindeki yerleşimlerin güçlendirilmesi, güvenlik duvarının inşası ve 2010 yılına kadar İsrail sınırlarının ilan edilmesi gibi hususları öngören plana³⁰ nasıl bir tepki verileceği meselesiydi. Olmert liderliğindeki Kadima Partisi'nin 28 Mart'ta yapılan seçimleri kazanması bu planı yeni dönemin en önemli gündem maddesi haline getirmişti ve Hamas'ın kendisine karşı uygulamaya konan uluslararası kampanya ile uğraşmak zorunda kaldığı düşünülürse İsrail tarafı bu tek taraflı politikasını kolaylıkla hayata geçirebilecekti. Plana yönelik Filistin tarafından ilk tepki Filistinli üst düzey görüşmeci Saeb Erakat'dan geldi ve Erakat 9 Mart'ta "tek taraflı politikanın ve diktacılığın sadece yeni karmaşıklıklar getireceğini, problemleri çözmeyeceğini" ifade etti.³¹ Haniye ise 31 Mart'ta İngiltere'nin saygın gazetelerinden *Guardian*'a gönderdiği mektupta "Olmert'in tek taraflı politikasının çatışmaya davetiye çıkardığını" belirtti.³²

²⁹ "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", March 2006, **UNISPAL**, March 30, 2006

³⁰ Bkz. Caroline B. Glick, "Ehud Olmert's 'Covergence' Plan for the West Bank and U.S. Middle East Policy", **Center for Security Policy**, Occasional Paper Series, No. 9, Washington, April 2006, 9 Aralık 2006'da [http://www.cebterforsecuritypolicy.org]'dan indirildi. "Olmert Wants to Set Israeli-Palestinian Border by 2010", **NYT**, March 9, 2006.

³¹ "Israeli PM: Jewish State to Set Borders", **The USA Today**, 9 Mart 2006.

³² Ismail Haniyeh, "A Just Peace or No Peace", **The Guardian**, 31 Mart 2006.

İsrail tarafı ayrıca Hamas'ın Filistin sorununda etkin bir rol üstlenmeye başlamasıyla birlikte Batı Şeria ve Gazze'ye düzenlediği saldırıları artırmış ve bu bölgelere düzenlediği operasyonlarla Filistinli militanları öldürme ve tutuklama politikasına hız vermişti. İsrail ordusu seçimlerin ardından üç ay içinde 20'nin üzerinde suikast gerçekleştirenken, 250'si İsrail ordusunun 14 Mart'ta Filistin Yönetimi'nin kontrolündeki Jeriha hapisanesine düzenlediği operasyon sırasında olmak üzere 1000'in üzerinde de Filistinliyi tutuklamıştı.³³ Mart ayının sonuna doğru artan gerilim 30 Mart'ta El-Aksa Şehitleri Tugayı'na mensup bir Filistinlinin düzenlediği intihar saldırısında dört Yahudi yerleşimcinin ölmesi ile sonuçlandı ve gerilim kısa süre içinde İsrail ordusu ve Filistinli militanlar arasında sıcak çatışmalara dönüştü. İsrail Savunma Bakanı Shaul Mofaz intihar saldırısından dolayı Filistin Yönetimini suçlarken, İsrail ordusuna da operasyonları hızlandırma ve özellikle İslami Cihad üyelerine yönelik hedefli suikastlar düzenleme emri verdi.³⁴ Ayrıca Gazze'den İsrail hedeflerine yönelik roket saldırılarının artması üzerine İsrail ordusu 3 Nisan'da Kassam füze bataryalarını imha etmeyi amaçlayan ve ay sonuna kadar devam edecek olan "Kuzey Ok (*Southern Arrow*)" operasyonunu başlattı.

Öte yandan, İsrail Kabinesi 11 Nisan'da toplanarak Filistin'deki yeni yönetime karşı İsrail politikasının nasıl olacağına dair bir dizi karar aldı. Buna göre, "Filistin Yönetimi İsrail'e düşman terörist bir oluşumdur ... İsrail devleti ve onun tüm temsilcileri Filistin Yönetimi ve onun unsurları ile ilişki kurmayacaktır ... bölgeyi ziyaret eden ve Hamas yetkilileriyle görüşen yabancı yetkililer aynı ziyaret sırasında İsraili yetkililerle görüşemeyecektir ... Filistin Yönetimi'nin değil Filistin halkının ihtiyaçlarının karşılanması konusunda uluslararası toplumla koordineli bir şekilde çalışılacaktır ... Gazze Şeridi'ne insani yardımların ulaştırılması için geçiş bölgeleri açık tutulacaktır."³⁵ Fakat İsrail son iki kararı uygulamada önceki kararlar kadar kararlı dav-

³³ Sadece Mart ayındaki tutuklamalar 500 civarındaydı. Bu aya ilişkin birkaç örnek vermek gerekirse, 8 (11), 9 (14), 10 (15), 13 (23), 14 (266), 15 (11), 16 (24), 20 (22), 21 (23), 23 (18), 27 (16), 28 (24). İlk rakamlar günleri parantez içindekiler tutukluları gösterir. Veriler UNISPAL'ın 2006 Mart'ına ilişkin kronolojisinden derlenmiştir. "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", Mart 2006, UNISPAL, Mart 30, 2006.

³⁴ "Mofaz blames Hamas-led PA for suicide bombing that killed four", Haaretz, 31 Mart, 2006.

³⁵ Kabine kararlarına İsrail Dışişleri Bakanlığının resmi web sayfasından ulaşılabilir. [<http://www.mfa.gov.il>]

ranmadı ve geçiş bölgelerinin kapalı tutulması zaten ekonomik olarak zor durumda olan Filistinlilerin yaşam koşullarını daha da kötüleştirdi. İsrail'in şiddeti yoğunlaştırdığı her dönemde olduğu gibi, 16 yaşında bir İslami Cihad üyesinin 17 Nisan'da Tel Aviv'in kuzeyinde bir otobüs durağında gerçekleştirdiği intihar saldırısında 11 kişi öldü, 57 kişi de yaralandı.

Uluslararası tepkiler ve İsrail politikalarının yanı sıra, Hamas'ın işini zorlaştıran bir diğer gelişme de Devlet Başkanı Abbas'ın özellikle "Washington'un politikalarına paralel olarak" Haniye liderliğinde kurulan yeni hükümetin Filistin sorununda etkinliğini azaltmaya çalışma politikası sürdürmesiydi. Abbas 6 Nisan'da uzun süredir dostluğu bulunan Ebu Şibak'ı Filistin İç Güvenlik Servisi'nin başına getirdi. Şibak normalde İçişleri Bakanının kontrolünde bir konumda olsa da, bu kurumla aralarında çıkacak uyuşmazlıkların Abbas'ın başkanı olduğu Filistin Yönetimi Ulusal Güvenlik Konseyi'nde çözüme bağlanıyor olması Şibak'ın elini güçlendiriyordu. Bu görevlendirmenin ardından Abbas 9 Nisan'da üst düzey el-Fetih üyesi Süleyman Hillis'i Batı Şeria ve Gazze'deki Ulusal Güvenlik Kuvvetleri'nin komutanı olarak atadı. Abbas ayrıca Refah geçiş bölgesinin güvenliğini İçişleri Bakanlığının kontrolünden alarak kendi güçlerinin kontrolüne devretti.³⁶ Güvenlik konusunda yapılan bu değişiklikler Hamas güçleri ile el-Fetih yanlısı güçler arasında çatışmaların patlak vermesi gibi önemli bir tehlike taşımasına rağmen, bu politikayla bir taraftan yeni Filistin yönetimi Filistin içindeki gerilimleri kontrol etmede ciddi bir sorunla karşı karşıya bırakılırken diğer taraftan da söz konusu yönetimin ekonomik krize çözüm bulmak amacıyla sınırlardan yardım sağlaması engelleniyordu.

Tüm bu gelişmeler Haniye yönetiminin manevra alanını önemli ölçüde daraltmıştı. 5 Nisan'da gerçekleştirilen ilk kabine toplantısında Haniye, Filistin Yönetimi'nin ciddi bir nakit kriziyle karşı karşıya olduğunu ve bunun devam etmesi halinde memurların maaşlarını ödemeyeceklerini açıklayarak Arap ülkelerine acil yardım çağrısında bulundu. Fakat Devlet Başkanı Abbas'ın danışmanı Nabil Amr'ın 22 Nisan'da açıkladığı gibi, ABD'nin uluslararası bankaları Filistin Yöne-

³⁶ Esposito, Yaz 2006, a.g.e., ss. 109-110; "Political Scene", Country Report: Palestinian Territories, **The Economist Intelligence Unit**, United Kingdom, Nisan 2006, s. 19; "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", April 2006, **UNISPAL**, 30 Nisan 2006.

timine para transferi yapmama konusunda uyarması dolayısıyla Körfez ülkeleri başta olmak üzere Ortadoğu ülkelerinin gönderdiği yardımlar Filistin Yönetimi'ne ulaştırılmadı.³⁷ Öte yandan, İngiltere, Fransa, Kanada ve Almanya'nın ardından Filistin Yönetimi'nin en aktif destekçisi olan Norveç'in yanı sıra, Hamas'ın İsrail'e karşı düşmanca bir politikası olduğunu gerekçe gösteren Japonya ve Kanada'nın da yardımları askıya aldıklarını açıklaması ile başlangıçta Hamas'ı cezalandırmayı hedefleyen yardımları kısma politikası Nisan ayı sonunda insani bir krize dönüştü.

Bunun üzerine 27 Nisan'da soruna bir çözüm bulmak amacıyla bağışçı ülkelerin üst düzey yetkilileri Kanada'nın öncülüğünde Londra'da bir araya geldi. AB ve Arap Ligi tarafından da desteklenen İngiltere'nin önerisi tüm bağışçılardan toplanan yardımların ve İsrail'in topladığı KDV vergilerinin Dünya Bankası'nın gözetiminde bir elde toplanmasını ve Filistin Yönetimi bypass edilerek Filistinlilere dağıtılmasını teklif ediyordu. Fakat, Filistin Yönetimi'nin tamamen çökmesi ve bunun sonucunda Hamas iktidarının yıkılmasını hedefleyen ABD'nin öneriye karşı çıkması üzerine toplantı bir sonuç alamadan dağıldı.³⁸ Washington yönetiminin yardımların kısılması yönündeki ısrarlı politikası bir süre sonra uluslararası toplum tarafından eleştirilmeye başlandı. Dörtlü Özel Elçisi Wolfenshon bu politikanın, durumu kötüleştirmekten ziyade başka bir işe yaramadığını belirterek 30 Nisan'da görevinden ayrıldı. Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac Dörtlü üyelerine bir mektup yazarak Dünya Bankası aracılığıyla Filistin halkına yardım edilmesinin "aciliyetinin ve gerekliliğinin" altını çizdi.³⁹ Dünya Bankası da 7 Mayıs'ta yayınladığı bir raporda yardımları kısma politikasının Filistin'de insani bir krize yol açtığını ve bunun da bölgede ciddi bir güvenlik sorununa yol açacağını bildirdi.⁴⁰

Bu tepkilerin sonucunda 9 Mayıs'ta Dörtlü temsilcileri soruna çözüm bulmak amacıyla New York'ta bir araya geldi. Toplantıda

³⁷ "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", Nisan 2006, **UNISPAL**, Nisan 30, 2006.

³⁸ Esposito, Yaz 2006, a.g.e., s. 129.

³⁹ "Chirac Asks Israel, Quartet to Back Aid to Palestinians", [http://www.reliefweb.int], 3 Mayıs 2006.

⁴⁰ Dünya Bankası'nın web sayfası, "The Impending Palestinian Fiscal Crisis, Potential Remedies", 7 Mayıs 2006, [http://siteresources.worldbank.org/INTWESTBANKGAZA/Resources/PalestinianFiscalCrisis,PotentialRemediesMay7.pdf]'dan 19 Ocak 2007'de indirildi.

Washington yönetiminin ısrarlı politikasından geri adım atması sonucunda Filistin halkına Filistin Yönetimini bypass ederek direk yardım sağlayacak olan “Geçici Uluslararası Mekanizma” kurulması önerisi kabul edildi.⁴¹ 15 Mayıs’ta AB Dış İlişkiler Komiseri Benita Ferrero-Waldner yaptığı açıklamada AB dışişleri bakanlarının söz konusu mekanizmayı görüşmek üzere toplanacaklarını bildirdi. AB, Dörtlünün diğer üyelerine oranla Filistinlilere yardımların ulaştırılması konusunda yeni bir mekanizma oluşturulmasına daha fazla önem veriyordu ve Lüksembourg’daki dışişleri bakanları toplantısının ardından AB yetkilileri Geçici Uluslararası Mekanizma’nın taslak metnini hazırlamaya başladılar.

Uluslararası arenada bunlar yaşanırken Filistin’de Nisan ayında başlayan Hamas Yönetimi ve Devlet Başkanı Mahmud Abbas arasındaki nüfuz mücadelesi artarak devam ediyordu. 3 Mayıs’ta el-Fetih mensupları Hamas güçlerine karşı 2000 kişilik bir askeri birliğin oluşturulduğunu açıkladı.⁴² 8 Mayıs’ta El-Aksa Şehitleri Tugayı’nın 3 Hamas üyesini kaçırmaya karşılık Hamas üyelerinin de 4 El-Aksa Şehitleri Tugayı üyesini kaçırmaya üzerine yaşanan çatışmalarda 3 Filistinli öldü, 11 Filistinli de yaralandı.⁴³ Gerilimin giderek tırmanmaya başladığı bir dönemde gerilimin sona erdirilmesi amacıyla, 10 Mayıs’ta el-Fetih üyesi Mervan Barguti ve Hamas üyesi Abdülhalil Natce önderliğinde hapisteki Filistinliler 18 maddelik ortak bir bildiri yayımladılar. Bildiriyle 1967 sınırları içinde bir Filistin devletinin kurulması çağrısı yapılırken, direnişin 1967’de işgal edilen topraklarda sürdürülmesi gerektiğinin altı çiziliyordu. Bazılarınca gelecekte yapılacak barış görüşmeleri için ulusal birlik platformunun temelini oluşturabilecek söylene⁴⁴ bildiriye Devlet Başkanı Abbas “çok önemli bir doküman” olarak değerlendirirken, Hamas sözcüsü Muşir El-Mısri de

⁴¹ “Quartet Statement on Israel-Palestine Roadmap”, **MidEast Web**, 9 Mayıs 2006, [http://www.mideastweb.org/quartet_statement_2006.html]’den 19 Ocak 2007’de indirildi.

⁴² “New Fatah Militia Will ‘Challenge’ Hamas”, **DS**, 4 Mayıs 2006.

⁴³ “Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine”, Mayıs 2006, **UNISPAL**, 31 Mayıs 2006.

⁴⁴ Esposito, Summer 2006, a.g.e., s. 114; Bildirinin tam metni için bkz. “Imprisoned Leaders of Fatah, Hamas, and Other Palestinian Factors ‘A Covenant for National Reconciliation’ Hadarim Prison, Israel, 11 May 2006”, **Journal of Palestine Studies**, v. 35, n. 4, Yaz 2006, ss. 172-175.

bildiriği “ulusal bir platform ve ulusal bir diyalog için iyi bir platform” olarak tanımladı.⁴⁵

Hapisteki Filistinlilerin beklentilerinin aksine Hamas ve el-Fetih arasındaki gerilim gün geçtikçe artmaya devam etti. Abbas’ın güvenlik konusunda kontrolü ele geçirmeye çalışmasından rahatsız olan Haniye, İçişleri Bakanı Said Siyam’a Gazze sokaklarında devriye görevinde bulunacak “Güvenlik Güçleri Destek Sistemi” adı altında gönüllü bir birim oluşturmasını emretmişti ve söz konusu birim 17 Mayıs’ta görevine başlamıştı.⁴⁶ Bu durumda Gazze’de iki farklı güvenlik birimi konuşlanmış oluyordu ve bu gruplar arasında ilk gerilim kısa bir süre içinde 18 Mayıs’ta yaşandı. Sonraki günlerde de devam eden ve 7 Filistinlinin ölmesiyle sonuçlanan çatışmaların yanı sıra, Filistinli bürokratlara suikast girişimlerinde bulunulması gerilimi daha da artırmıştı ve Mısır’ın arabuluculuğuyla Hamas ve el-Fetih yetkilileri 22 Mayıs’ta bir araya gelerek bir anlaşmaya vardılar. Anlaşmaya göre, Hamas tarafı Gazze’ye konuşlandırdığı birimlerin daha az ortalıkta görünmelerini sağlayacak, diğer güvenlik güçleri de Hamas mensuplarına yönelik kışkırtıcı hareketlerden kaçınacaklardı.⁴⁷

25 Mayıs’ta Mahmud Abbas politik anlamda Hamas karşısındaki gücünü kanıtlar bir şekilde 10 günlük bir zaman zarfında Hamas’ın 1967 sınırları temelinde iki devletli çözümü kabul etmemesi halinde söz konusu çözümü 40 gün içinde referandumla götürüleceğini açıkladı.⁴⁸ Abbas’ın, Hamas’a verdiği süre dolduğunda taraflar arasında İsrail’in tanınması ve Hamas’ın FKÖ içindeki rolünün ne olacağı konularında uyuşmazlıklar devam ediyordu ve Abbas 10 Haziran’da referandumun 26 Temmuz’da yapılacağını fakat bu tarihe kadar Hamas ile ortak bir noktada buluşulması durumunda referandumun iptal edilebileceğini bildirdi. Hamas’ın önde gelen parlamenterlerinden Muşir el-Mısri, Abbas’ın açıklamasını “hükümete karşı bir darbe ilanı” olarak değerlendirdi.⁴⁹

⁴⁵ “Palestinian Prisoners Reach Agreement”, **Al-Jazeera.net**, 12 Mayıs 2006.

⁴⁶ “Hamas accused of plotting to assassinate top Palestinians”, **Worldtribune.com**, 22 Mayıs 2006.

⁴⁷ Söz konusu gerilimlere ilişkin bilgiler “Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine”, Mayıs 2006, **UNISPAL**, Mayıs 31, 2006’dan derlenmiştir. Ayrıca bkz., Esposito, Autumn 2006, s. 117.

⁴⁸ “Abbas issues Hamas with ultimatum”, **The Guardian**, 25 Mayıs 2006.

⁴⁹ “Abbas Announces July Referendum”, **BBC News**, June 10, 2006; Esposito, Güz 2006, a.g.e., s. 118.

Politik alanda bu tartışmalar yaşanırken Hamas ve el-Fetih mensupları arasında referandum konusunun gündemde olduğu Haziran ayı boyunca çeşitli vesilelerle sıcak çatışmalar yaşanmıştır. Bu çatışmalardan en önemlisi 12 Haziran'da gerçekleşti. 10 gün önce benzer bir çatışmada aldığı yardan dolayı ölen Hamas üyesinin cenazesi sırasında Hamas'ın silahlı kandı İzzettin El-Kassam Tugayı'na mensup bir kişinin daha öldürülmesi olayları tetikledi. Silahlı Hamas mensuplarının güvenlik görevlilerine ve güvenlik merkezlerine ateş açtığı gerilimde 15 civarında Filistinli yaralandı. Hamas'ın bu eylemlerine tepki olarak el-Fetih yanlısı güvenlik güçleri ile El-Aksa Şehitleri Tugayı'na mensup Filistinliler Ramallah'taki Filistin Parlamentosuna yürüyerek ve sağa sola ateş açarak olayları protesto ettiler. Bir sonraki gün 10.000 civarında Hamas destekçisinin parlamento binasının etrafında Hamas'a destek gösterisinde bulunması iki grup arasındaki gerilimin boyutlarını açıkça ortaya koyuyordu.⁵⁰

Filistinli gruplar arasında bunlar yaşanırken, Filistin halkının karşı kaşıya bulunduğu ekonomik kriz Mayıs ayının ikinci yarısından itibaren daha da derinleşmiştir. Mahmud Abbas 16 Mayıs'ta düzenlediği basın toplantısında Filistin'de yaşamın gittikçe kötüye gittiğini ve bu durumun "sonuçlarının öngörülemez kaotik bir duruma yol açabileceğini" açıklamıştı.⁵¹ Ekonominin gittikçe kötüye gitmesi en fazla iktidardaki Hamas Yönetimini etkiliyordu ve bankalar aracılığıyla para transferinin sıkıntılı olduğu bir dönemde Hamaslı yetkililer nakit krizine çözüm bulmak amacıyla büyük kısmını Ortadoğu ülkelerinden temin ettikleri paraları sınırlardan kaçak olarak Filistin'e sokmak zorunda kalmışlardı. AB gözlemcileri tarafından uyarılan gümrük yetkililerinin Mayıs ortalarından Haziran ortalarına kadar geçen sürede sadece Refah geçiş bölgesinde 27 milyon dolar civarında bir paraya el koyması nakit krizi dolayısıyla Hamas'ın ne kadar zor durumda kaldığını göstermesi açısından manidardır.⁵²

Yasa dışı yollardan da olsa İslam ülkelerinden gelen söz konusu paralar nakit krizine kısa vadede bir çözüm olmuştu ve İsmail Haniye 30 Mayıs'ta yaptığı açıklamada Haziran ayı içinde maaşların ödenece-

⁵⁰ Söz konusu gerilimlere ilişkin bilgiler "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", June 2006, **UNISPAL**, Haziran 30, 2006'dan derlenmiştir. Ayrıca bkz., Esposito, Güz 2006, s. 118.

⁵¹ "Abbas Warns of 'Explosion of Anger'", **The Jerusalem Post (JP)**, May 16, 2006.

⁵² Esposito, Autumn 2006, a.g.e., s. 116.

ğini duyurmuştur.⁵³ Fakat Filistin Yönetimine karşı uygulanan ekonomik kısıtlama kalkmadıkça bu politikanın uzun vadeli bir çözüm olmayacağını Hamas da dahil hemen herkes farkındaydı. Ancak, Filistinliler için en önemli gelişme 4 Haziran'da Filistin Yönetimi Maliye Bakanı Ömer Abdul Razık'ın en düşük maaşı olan 40.000 işçinin hesabına 330 dolar yatırıldığını açıklaması değil, bu tarihten iki gün sonra AB'nin Dörtlüye "Geçici Uluslararası Mekanizma" için bir taslak metin göndermesi olmuştur.

Taslak metne göre, Hamas'ın bypass edilmesi suretiyle Filistinlilere sağlık ve sosyal hizmet harcamaları için aylık 6 milyon dolar, mevcut enerji sağlayıcıların devamı için ayda 15 milyon dolar ve sosyal yardım ve para yardımı kapsamında ayda 30 milyon dolar yardım yapılması şeklinde üç farklı destek penceresi açılıyordu. ABD'nin eleştirileri üzerine üçüncü pencere acil durum yardımları ve fakir Filistinlilere yardımlar şeklinde modifiye edildikten sonra taslak 17 Haziran'da Dörtlü tarafından kabul edildi. "Geçici Uluslararası Mekanizma" ilk yardımını Filistin Devlet Başkanı Abbas'dan gelen acil yardım çağrısı üzerine Filistin hastanelerindeki enerji kullanımı için 11 Temmuz'da tahsis ederken, 27 Temmuz'da da doktorlar ve hemşirelerin maaşlarını ödemeye başladı.⁵⁴

Filistin cephesinde bunlar yaşanırken, İsrail ordusunun 9 Haziran'da Gazze'deki Beyt Lahiya plajına düzenlediği hava saldırısında 8 Filistinlinin hayatını kaybetmesi, 30'dan fazla Filistinli sivilin de yaralanması Filistin ve İsrail arasındaki gerilimi ekonomik düzeyden yeniden çatışma düzeyine kaydırды.⁵⁵ Saldırının ardından Hamas Şubat 2005'ten beri sürdürdüğü tek taraflı ateşkesi kaldırdığını açıklarken, Abbas üç günlük yas ilan etti ve dünyadaki Filistin elçiliklerinde bayrakların yarıya indirileceğini bildirdi. BM Genel Sekreteri Kofi Annan da kadın ve çocuklarında dâhil olduğu sivillerin öldürülmesinden duyduğu üzüntüyü dile getirirken olaya ilişkin kapsamlı bir soruşturma talep etti.

Saldırının ardından Hamas ve İslami Cihad'ın İsrail hedeflerine saldırılar düzenlemesi üzerine İsrail ordusu hedefli öldürmelere hız verdi ve bu kapsamda 11 Haziran'da 2 Hamas mensubunu, 13 Hazi-

⁵³ " Hamas Says it Can't Pay Salaries", *JP*, Mayıs 31, 2006.

⁵⁴ Esposito, Güz 2006, a.g.e., s. 116.

⁵⁵ "Death on the Beach: Seven Palestinians Killed as Israeli Shells Hit Family Picnic", *The Guardian*, July 10, 2006.

ran'da 11 Filistinli militanı ve 20 Haziran'da 1 El-Aksa Şehitleri Tugayı destekçisini öldürdü. Hedefli öldürmelerin ve saldırılar sırasında ölen sivil Filistinlilerin yanı sıra yüze yakın Filistinliyi tutuklayan İsrail ordusuna Filistinli örgütler İsrail hedeflerine yönelik roket saldırıları gerçekleştirerek ve bu saldırılarda 10'a yakın İsrailliyi yaralayarak cevap verdiler. 24 Haziran'da İsrail komandolarının İsrail'in bölgeden çekilmesinden sonra Gazze'ye ilk tutuklama saldırısı gerçekleştirmeleri ve bu sırada iki Hamas militanını tutuklamaları mevcut gerilimi daha da artırdı.⁵⁶

25 Haziran'da İsrail ordusunun 8 Haziran'da Halk Direniş Komitesi'nin (*Popular Resistance Commitee*) liderlerinden olan ve Hamas hükümeti tarafından Güvenlik Güçleri Destek Sistemi'nin başına getirilen Cemal Ebu Samhadana'ya düzenlediği suikasta ve diğer İsrail saldırılarına misilleme yapmak amacıyla Hamas'a bağlı İzzettin El-Kassam Tugayları'nı, Halk Direniş Komitesi'ni ve yeni bir oluşum olarak ortaya çıkan İslam Ordusu'nu temsil eden 8 Filistinli militan İsrail tarafına sızarak 2 İsrail askerini öldürüp 4 tanesini de yaraladıktan sonra, ağır yaralı Gilad Shalit'i esir alarak Gazze'ye kaçırdı. Shalit'in kaçırılması kısa süre içinde büyük bir krize dönüştü. İsrail ordusu Shalit'i aramak amacıyla tank ve buldozerlerini Gazze'ye gönderirken, Abbas da güvenlik servisine Gazze'de Shalit'i bulmak amacıyla arama yapmaları emirini verdi. ABD, Almanya ve Fransa başta olmak üzere uluslararası güçler esirin serbest bırakılması çağrısında bulundular.

İsrail ordusunun kısa süre içinde Gazze sınırına olası bir operasyon için asker yığmaya başlaması üzerine gerilimi azaltıcı bir adım olarak Abbas ve Haniye 27 Haziran'da İsrail'in üstü örtülü olarak tanınması ve barış sürecinin başlatılması konusunda anlaşmaya vardıklarını ve bu durumda daha önce ilan edilen referandumun iptal edildiğini açıkladılar. İsrail tarafı Shalit'in kurtarılması gibi ciddi bir krizle karşı karşıyayken böyle bir adıma öncelik verilmesini "hayal kırıklığı" olarak nitelendirdi⁵⁷ ve aynı günün gecesinde Gazze bölgesine yönelik bir aydan fazla sürecek olan Yaz Yağmuru (*Operation Summer Rains*) adlı operasyonu başlattı. Operasyonun amacı sadece Shalit'i kurtarmak olmadığı için Abbas ve Haniye'nin bu son manevrası olumlu bir sonuç vermemişti. İsrail çok daha önceden planladığı

⁵⁶ Buradaki veriler "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", June 2006, **UNISPAL**, June 30, 2006'dan derlenmiştir.

⁵⁷ Esposito, gÜZ 2006, a.g.e., s. 121.

operasyonla bir taraftan Gazze'deki altyapıları ve Kassam füze bataryalarını imha etmeyi planlarken, diğer taraftan da mevcut Hamas hükümetini devirerek yerine el-Fetih getirmek hedefi gözetiyordu.⁵⁸

28 Haziran'da İsrail hava kuvvetleri Gazze'deki tek elektrik santraline saldırarak bölgenin elektrik kaynağının yarısını imha etti ve Gazze'yi elektrik konusunda bütünüyle İsrail'e bağımlı hale getirdi. İsrail güçleri bir sonraki gün Batı Şeria'ya düzenledikleri operasyonda 8'i bakan olmak üzere 64 Hamas üyesinin yanı sıra farklı guruplara mensup çok sayıda Filistinli militanı tutukladı.⁵⁹ Giderek genişleyen İsrail operasyonuna uluslararası arenadan çeşitli tepkiler gelmeye başladı.⁶⁰ Fransa Dışişleri Bakanı Philippe Douste-Blazy "her iki tarafın da kullandığı şiddeti kınıyor ve tek çözümün politik diyalog olduğunu düşünüyoruz" ifadelerini kullanırken, İngiltere Başbakanı Tony Blair saldırıların barış sürecini yeniden başlatmanın önemini gösterdiğini ve bu tür olayları durdurmanın tek yolunun barış süreci olduğunu belirtti. Avrupa Birliği ve Almanya'dan gelen açıklamalarda da tarafların bir an önce saldırılara son vermesi çağrısında bulunuldu.

Bir gün sonra 29 Haziran'da olaylara ilişkin açıklama yapan BM Genel Sekreterliği sözcüsü son günlerde Filistin ve İsrail arasında yaşanan gelişmelerden kaygı duyduğunu belirterek Filistin tarafına bir an önce esir askeri serbest bırakması ve İsrail'e yönelik saldırıları durdurması, İsrail tarafına ise sivil yapılara zarar vermemesi ve uluslararası insan hakları hukukuna uyması çağrısında bulunmuştur.⁶¹ Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov da yaptığı açıklamada tarafların

⁵⁸ Aluf Benn, "An Operation With Two Goals", **Haaretz**, June 29, 2006; Gideon Levy, "Who Started", **Haaretz**, July 9, 2006; Tanya Reinhart, "What Are They Fighting for", **Counterpunch**, July 13, 2006 [http://www.counterpunch.org/reinhart07142006.html]; Tanya Reinhart, "Always the Victim: Israel's Present Wars", **State of Nature**, September/October 2006, [http://www.stateofnature.org/alwaysTheVictim.html], söz konusu yazılar 19 Ocak 2007'de indirildi.

⁵⁹ "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", June 2006, **UNISPAL**, June 30, 2006.

⁶⁰ 28 ve 29 Haziran'da dile getirilen uluslararası tepkiler "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", June 2006, **UNISPAL**, June 30, 2006'dan derlenmiştir.

⁶¹ "London, United Kingdom, 29 June 2006 - Statement attributable to the Spokesman for the Secretary-General on the situation in the Middle East, including the Palestinian territory", BM Resmi Web Sayfası, June 29, 2006, [http://www.un.org/apps/sg/sgstats.asp?nid=2116].

mevcut durumu sona erdirmek için Dörtlünün üyelerini kastederek gerekli tüm adımları atmaları gerektiğini ifade etmiştir.⁶² 30 Haziran'da Cezayir'in çağrısı üzerine İsrail ve Filistin arasında gittikçe tırmanan krizi görüşmek amacıyla toplanan BM Güvenlik Konseyi ise Yaz Yağmuru Operasyonu'nun durdurulması kararı almak yerine mevcut duruma ilişkin genel geçer bilgiler vererek dağılmıştır. Washington'un BM Büyükelçisi John Bolton çatışmanın sona ermesinin ön şartının Suriye ve İran hükümetlerinin terörü desteklemeyi bırakmaları ve Hamas'ın eylemlerini mahkum etmeleri olduğunu ifade ederek operasyonun bir an önce durdurulmasına ilişkin Güvenlik Konseyi'nden bir karar çıkmasını veto etmiştir.⁶³ Aynı gün İsrail hava kuvvetleri Gazze'ye hava saldırısı düzenleyerek Filistin İçişleri Bakanının ofisine ve bazı istihbarat binalarına ağır tahribat verdiler.

İsrail askerini kaçıranlar Shalit'in karşılığında 1.000 Filistinli mahkumun serbest bırakılması talebinde bulunsalar da İsrail Başbakanı Olmert 2 Temmuz'da yaptığı açıklamada "hükümetin İsrail ordusuna ve güvenlik birimlerine esir askeri evine geri getirmek için her şeyi, mümkün ve gerekli her şeyi yapmaları talimatı verdiğini" açıkladı.⁶⁴ Uluslararası çevrelerden Gazze'de durumun gittikçe kötüleştiği uyarılarına rağmen 2-7 Temmuz tarihleri arasında 5 gün aralıksız devam eden İsrail ordusunun bölgede sürdürdüğü ağır operasyonlar sırasında 36 Filistinli hayatını kaybederken, 100'ün üzerinde Filistinli yaralandı ve 100 civarında Filistinli de evsiz kaldı.⁶⁵ Yoğun çatışmaların ardından 8 Temmuz'da İsrail ordusu askerlerin Gazze'den çekildiğini açıklarken, Filistin Başbakanı Haniye İsrail'in saldırıları durdurması ve Filistinli mahkumların serbest bırakılması ve esir asker konusunun uluslararası arabulucular aracılığıyla görüşülmesi talebinde bulundu.⁶⁶

Haniye'nin bu açıklamasına karşılık 9 Temmuz'da Olmert pazarlık yapmayacaklarını belirterek, Yaz Yağmuru Operasyonu'nun

⁶² "G8: Israeli Arrest of Hamas Raises Concerns", ynetnews.com, 29 June, 2006.

⁶³ Esposito, *Güz 2006*, a.g.e., s. 122.

⁶⁴ "PM Remarks at the Start of the Weekly Cabinet Meeting", İsrail Başbakanlık Ofisi Resmi Web Sayfası, 02 July, 2006, [<http://www.pmo.gov.il/PMOEng/Communication/Spokesman/2006/07/spokestart020706.htm>].

⁶⁵ Esposito, *Güz 2006*, a.g.e., s. 123.

⁶⁶ "Israel Rejects Hamas' Bid for Cease-Fire", **The Guardian**, 9 Temmuz 2006, Erişim Tarihi: 13 Kasım 2006.

sona ermediğini gerekirse aylarca devam edebileceğini açıkladı.⁶⁷ 11 Temmuz'da gerçekleşen güvenlik kabinesi toplantısında Olmert ve Savunma Bakanı Peretz İsrail askerlerinin esir askeri kurtarmak ve bölgeden İsrail hedeflerine yapılan saldırıları önlemek amacıyla Gazze'ye yeni bir saldırı daha düzenlemesi konusunda "yeşil ışık" yaktılar ve ayrıca toplantıda İsrail ordusunun yeni operasyonu daha önceki operasyonda Gazze'nin girilmeyen bölgelerine doğru genişletmesi kararı alındı.⁶⁸ Bu karar doğrultusunda İsrail askerleri sırasıyla 12-15 Temmuz'da Gazze'nin orta bölgesi ve güneyinde, 16-18 Temmuz'da Beyt Hanun yerleşim bölgesinde, 19-21 Temmuz'da Gazze'nin orta bölgelerinde, 26-28 Temmuz'da kuzey Gazze'de, 1-6 Ağustos'ta Al-Şuka ve Refah civarında geniş çaplı operasyonlar gerçekleştirdi. Saldırıların yoğunluğunun azaldığı 15 Ağustos'a gelindiğinde Yaz Yağmuru Operasyonu'nun başlamasından itibaren ölen Filistinlerin sayısı 213'e, yaralıların sayısı da 650'ye yükselmişti.⁶⁹

İsrail'in Gazze'de sürdürdüğü operasyona yönelik uluslararası tepkiler ise eleştiriden öteye geçmiyordu. 13 Temmuz'da Arap ülkelerini temsilen Katar'ın sponsorluğunda hazırlanan ve esir İsrail askerinin şartsız geri verilmesi, İsrail'in "orantısız güç kullanımını" terk etmesi gibi hususları öngören bir taslak metin BM Güvenlik Konseyinde görüşülmesine rağmen, ABD vetosu yüzünden kabul edilmedi.⁷⁰ Özellikle Washington'un tutumu İsrail'e yönelik herhangi bir yaptırım alınmasını engelliyordu. 16 Temmuz'da St. Petersburg'da toplanan G-8 zirvesinde açıklama yapan ABD Başkanı Bush, İsrail'in kendini savunma hakkına dikkat çekerek Washington'un Gazze'de yaşanan çatışmalar karşısındaki tavrını açıkça gösterdi.

BM, ASEAN, Arap Ligi ve Bağlantısızlar Hareketi gibi uluslararası örgütlerin yanı sıra başta Avrupa ülkeleri, Rusya, Türkiye, Hindistan, Japonya ve İran olmak üzere bir çok ülke İsrail'in Gazze'de orantısız güç kullanımına ve yaşanan sivil kayıplara ilişkin kaygılarını

⁶⁷ "Dual Crises Test Olmert as Leader", **WP**, July 15, 2006; Esposito, Güz 2006, a.g.e., s. 123.

⁶⁸ "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", July 2006, **UNISPAL**, July 31, 2006.

⁶⁹ Esposito, Güz 2006, a.g.e., ss. 123-124.

⁷⁰ "United States Vetoes Security Council Draft Resolution On Events In Gaza; Text Called For Israeli Soldier's Release, Halt To Military Operations", [http://www.un.org/News/Press/docs/2006/sc8775.doc.html]'dan 19 Ocak 2007 tarihinde indirildi.

dile getirdiler. Uluslararası kamuoyunun dikkatini yeniden bölgeye yöneltmesi bazı somut adımların atılmasına da neden oldu. Arap Ligi 11 Temmuz'da Abbas yönetimine 50 milyon dolar yardım yapıldığını açıkladı. Aynı şekilde 13 Temmuz'da Japonya 30 milyon dolar, 17 Temmuz'da Avrupa Komisyonu 25.3 milyon dolar, 23 Temmuz'da Norveç 32 milyon dolar (bir kısmı Lübnan'a), 25 Temmuz'da Suudi Arabistan 250 milyon dolar ve 11 Ağustos'ta Hindistan 2 milyon dolar yardım yapacaklarını bildirdiler.⁷¹

Gazze'deki operasyonlar devam ederken yaşanan çatışmaların görünürdeki sebebi olan Gilad Shalit'in durumuna ilişkin görüşmeler Mısır'ın arabuluculuğunda devam etmekteydi. Bu süreçte en önemli açıklama Filistin'in Rusya Büyükelçisi Bakır Abdülmünim'den geldi. Münim 17 Ağustos'ta yaptığı açıklamada Shalit'in 600 Filistinli mahkumun karşılığında serbest bırakılacağını belirtti. Fakat söz konusu ifadeler bir açıklama olmaktan öteye gitmedi ve bu tarihten itibaren Shalit meselesi Gazze'ye yönelik operasyonların bir gerekçesi olmaktan çıkarak uzun süre tarafların görüşme masasına oturmasının bir şartı ve çeşitli konularda iler sürülen bir pazarlık unsuru haline dönmüştü. İsrail Başbakan Yardımcısı Shimon Perez 5 Eylül'de Shalit'in serbest bırakılması halinde Olmert'in yol haritası temelinde Abbas ile görüşebileceğini ve 21 Eylül'de de Shalit serbest bırakılmadıkça taraflar arasında bir zirve olmayacağını açıklarken, Abbas 24 Eylül'de yaptığı açıklamada Shalit'in geri verilmesi sürecinde hapisteki el-Fetih lideri Mervan Barguti ve PFLP lideri Ahmed Saad'ın serbest bırakılmasının görüşebileceğini dile getirmiştir.⁷² Olmert'in 28 Eylül'de Filistinli mahkumların serbest bırakılmasını Shalit'in bırakılmasının ön koşulu olarak kabul etmeyeceğini açıklaması ise Shalit meselesinin uzun süre daha politik gündemi meşgul edeceğini gösteriyordu.

Gazze operasyonları Ağustos ayı içinde Filistin'e yönelik uluslararası yardımlarda ciddi bir artışa neden olsa da, Filistin halkının karşı kaşıya olduğu ekonomik ve siyasi kiriz derinleşmeye devam etmekteydi. Söz konusu krize bir çözüm bulunması bağlamında 14

⁷¹ Uluslararası örgütler ve ülkelerin tepkileri ile yardım miktarları "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", July 2006, **UNISPAL**, July 31, 2006'den derlendi.

⁷² Shalit konusundaki gelişmeler "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", August 2006, **UNISPAL**, August 31, 2006 ve "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", September 2006, **UNISPAL**, September 30, 2006'dan derlenmiştir.

Ağustos'ta Filistin Yönetimi Kabine Sözcüsü Gazi Hamad'ın "tüm grupların ulusal birlik hükümeti oluşturma konusunda ilkesel olarak anlaştığını" açıklaması⁷³ ve ardından 16 Ağustos'ta Abbas'ın ulusal birlik hükümetinin oluşturulması çabalarında ilerleme yaşandığını dile getirmesi Filistin'de yeni bir süreci başlattı.⁷⁴ 17 Ağustos'ta üst düzey Hamaslı yetkililer Abbas'la yaptıkları görüşmede Hamas'ın ulusal birlik hükümeti kurulması konusunda Başbakanlık görevinin devam etmesi, bakanlıkların meclisteki orantıya göre dağıtılması ve resmi diplomatik platformun hapisteki Filistinlilerin 10 Mayıs'ta açıkladıkları bildiri temelinde olması gibi bazı şartları olduğunu bildirdiler. Başbakan Haniye ise bir gün sonra ulusal birlik hükümetinin kurulması bağlamında yaptığı açıklamada İsrail'in tutuklanan Hamaslı bakan ve parlamenterlerin serbest bırakması ve yolsuzluğa bulaşmış kimselerin hükümette yer almaması gerektiğini dile getirerek bu şartlara yenilerini ekledi.⁷⁵

İlk açıklamaların ardından ulusal birlik hükümeti kurulması konusunda somut adımlar atılmaya başlanmıştır. Filistin Özgürlüğü İçin Demokratik Cephe grubu 22 Ağustos'ta ulusal birlik hükümeti önerisini görüşmeye hazır olduklarını açıkladı. 23-25 Ağustos'ta el-Fetih Merkez Komitesi ulusal birlik hükümetini tartışmak için Amman'da üç günlük bir toplantı gerçekleştirdi ve toplantının ardından Abbas'a ulusal birlik hükümeti oluşturmak için tüm ulusal gruplarla görüşme yetkisi verildi. Başbakan Haniye'nin 5 Eylül'de *The Guardian*'a verdiği demeçte, tarafların Hamas'ın liderliğinde yeni bir ulusal birlik hükümeti kurmaya yakın olduğunu açıklaması görüşmelerde belli bir aşama kaydedildiğini göstermesi açısından önemliydi. Ulusal birlik hükümeti konusunda uzlaşmaya varıldığı noktasında ilk net açıklama 11 Eylül'de Abbas'dan geldi ve Abbas açıklamasında "ulusal birlik hükümetinin politik programını tamamladıklarını" dile getirdi.⁷⁶ Görüşmelere Hamas içinden bazı itirazlar yükselse de Abbas'ın 12 Eylül'de Hamas'ın ulusal birlik hükümeti için öne sürdüğü şartlardan biri olan Hamaslı bakan ve parlamenterlerin serbest bira-

⁷³ "Abbas, Haneya to Meet in Gaza on Forming Coalition Cabinet", **People's Daily Online**, August 14, 2006.

⁷⁴ "Palestinians Renew Push for Unity Govt", **DS**, August 18, 2006.

⁷⁵ Hamas'tan gelen söz konusu talepler için bkz. "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", August 2006, **UNISPAL**, August 31, 2006.

⁷⁶ "Palestinians Reach Deal on Nat'l Unity Govt", **DS**, September 12, 2006.

kılması bağlamında İsrail'e çağrıda bulunması tarafların belli bir yol kat ettiğini gösteriyordu.

Filistinli gruplar arasında yaşanan bu gelişmelere yönelik ilk ciddi uluslararası tepki İngiltere Başbakanı Tony Blair'den geldi. Blair 10 Eylül'de Abbas'la yaptığı görüşmenin ardından "uluslararası toplumun böyle bir hükümeti kabul edeceğini" ifade etti.⁷⁷ ABD Dışişleri Bakanlığı ikinci sözcüsü Tom Casey ise 12 Eylül'de verdiği demeçte olumsuz bir tutum sergileyerek ulusal birlik hükümetinin Dörtlünün öne sürdüğü şartları yerine getirmesi konusunda kaygılı olduklarını dile getirdi. Washington'dan gelen bu açıklamaya rağmen, Dörtlü 20 Eylül'de yayınladığı bir bildiride ulusal birlik hükümetinin söz konusu şartları yerine getirebileceği umuduyla Abbas'ın çabalarının olumlu karşılandığını belirtti.

Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen, sürecin yumuşak karnı Hamas'ın İsrail'i tanıması konusunda yaşanacak tartışmalardı. Haniye'nin politik danışmanı Ahmed Yusuf 22 Eylül'de *Associated Press*'e verdiği bir demeçte "Hamas'tan İsrail'i tanıması istendiği sürece ulusal birlik hükümetinin olamayacağını" ifade etmesi gerilimin ilk işareti oldu.⁷⁸ Bu tarihten itibaren durgunluk sürecine giren görüşmeler 4 Ekim tarihinde Abbas'ın 11 Eylül'de ilan edilen sürecin tıkandığını açıklamasıyla sona erdi. Bir gün sonra Hamas yayınladığı demeçte görüşmelerin tıkanması noktasında Abbas ve el-Fetih'i sorumlu tutarak kendilerine Filistinlilerin kabul etmediği Amerika'nın istekleri doğrultusunda bazı koşulların dayatılmaya çalışıldığını bildirdi.⁷⁹ 10 Ekim'de Filistin Yönetimi Kabine Sözcüsü Gazi Hamad yaptığı açıklamada görüşmelerin İsrail'i tanıma ve direnişten vazgeçme noktalarında tıkandığını dile getirdi.⁸⁰ Ürdün, Mısır ve Suudi Arabistan gibi Arap ülkelerinin yanı sıra, 17 Ekim'de AB Dışişleri Bakanları Hamas ve diğer Filistinli gruplara birlik hükümeti çağrısında bulunmasına ve 18-19 Ekim tarihlerinde Filistinli teknokratlardan geçici bir hükümet kurulması gibi bir seçenek gündeme gelmesine rağmen, görüşmeler yeniden canlandırılmadı.

⁷⁷ "Blair Offers Support for a Palestinian Coalition", *The Guardian*, September 11, 2006.

⁷⁸ "Hamas rejects Israel recognition option", *The USA Today*, 22 September, 2006.

⁷⁹ "Rice trying to overthrow govt: Hamas", *DAWN* (Internet Baskısı), October 06, 2006.

⁸⁰ "Hamas says Palestinian talks stalled", *Turkish Daily News*, October 11, 2006.

Öte yandan Hamas hükümeti başta ekonomik ambargo olmak üzere İsrail'in Gazze işgali gibi Filistin ekonomisini olumsuz etkileyen gelişmeler nedeniyle Mayıs ayından itibaren devlet memurlarının maaşlarını ödeyemiyordu. 165.000'den fazla üyesi olan Kamu Memurları Birliği Sendikası'nın 22 Ağustos'ta okulların açıldığı ilk gün olan 2 Eylül'de maaşların ödenmemesi nedeniyle greve gideceğini açıklaması Hamas hükümetini tedirgin eden ilk önemli gelişme oldu. Daha sonra 28 Ağustos'ta Nablus'taki iki hastanede 150 işçi greve giderken, bir gün sonra yüzlerce öğretmen Ramallah'ta maaşlarının ödenmediği gerekçesiyle protesto gösterisinde bulundu. Başbakan Haniye 1 Eylül'de öğretmenlere greve gitme çağrısında bulunmasına rağmen, 2 Eylül'de binlerce öğretmen Gazze ve Batı Şeria'daki okullarına gitmediler. Okullarda 1,1 milyonun üzerinde öğrenci bulunduğu ve grev konusunda diğer kamu görevlilerinin de öğretmenlere katılmaya başladığı göz önüne alındığında maaşların ödenmemesi Hamas hükümeti için ciddi bir kriz haline gelmişti.

Grevin dördüncü günü olan 5 Eylül'de binlerce silahlı gösterici Gazze'deki hükümet binasının önünde toplanarak şiddet gösterisinde bulunurken, binlerce güvenlik görevlisi ve polis de aynı gün maaşlarını alamadıkları gerekçesiyle protesto gösterisi düzenledi. Maaşların Ramazan ayından önce ödeneceği yönünde bazı açıklamalarda bulunulmasına rağmen, bu konuda net bir bilginin verilmemesi Filistin'deki toplumsal rahatsızlığı daha da artırdı. 26 Eylül'e geldiğinde gösteriler şiddete dönüştü ve Gazze'nin kuzeyinde toplanan binlerce polis havaya ateş açarak ve yolları keserek maaşların ödenmemesini protesto ettiler. Gösterinin ardından Filistin Yönetimi Maliye Bakanı Samir Abu Aisah ayda 450 doların altında maaş alanların maaşlarının 24 saat içinde ödeneceğini açıkladı. 28 Eylül'de Katar ve Suudi Arabistan'dan gelen bağışlarla 165.000 memurun maaşlarının kısmi olarak ödenmesi gerilimi azaltmadı ve 30 Eylül'de binlerce memur ve güvenlik görevlisi Gazze şehri ve Han Yunus arasındaki kara yolunu trafiğe kapatarak yeni bir gösteri daha gerçekleştirdi. Gerilim 1 Ekim'de en yüksek seviyesine tırmandı ve Hamas güvenlik güçleri ile göstericiler arasında yaşanan çatışmalarda 8 Filistinli hayatını kaybetti.⁸¹

⁸¹ Ağustos ve Eylül ayındaki gösterilere ilişkin veriler "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", August 2006, **UNISPAL**, August 31, 2006 ve "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", September 2006, **UNISPAL**, September 30, 2006'dan derlenmiştir. 1 Ekim'de yaşananlara ilişkin bkz. "Eight Palestinians die as Fatah and Hamas fight on streets of Gaza City", **The Guardian**, October 02, 2006.

Filistin iç politikasında bu gelişmeler yaşanırken, İsrail ordusu bir süre ara verdiği Yaz Yağmuru Operasyonu'na Eylül ayının başında Filistin bölgelerine yönelik saldırılara hız vererek yeniden başladı. İsrail ordusu 6 Eylül'de Gazze bölgesinde düzenlediği saldırılarda 4'ü Hamas militanı olmak üzere 7 Filistinliyi öldürürken, bir gün sonra gerçekleştirilen operasyonlarda da 4 Filistinli hayatını kaybetti.⁸² Söz konusu iki saldırıdan sonra İsrail ordusu Gazze ve Batı Şeria'daki operasyonlarının şiddetini azaltarak tutuklama ve hedefli öldürme politikasını uygulamaya koydu. 20 gün süren "sakinlik" 30 Eylül'de yerini yeni hava saldırılarına bıraktı ve operasyon sırasında 2 Filistinli ölümler, 3 Filistinli de yaralandı. İsrail Genel Kurmay Başkanı Dan Halutz'un söz konusu operasyondan bir gün sonra yaptığı açıklamada İsrail ordusunun İsrail topraklarına yönelik roket saldırılarını durdurmak amacıyla Gazze Şeridi'ne "daha uzun süreli ve daha geniş çaplı" bir saldırı düzenlemeyi düşündüğünü belirtmesi ise bölgedeki tedirginliği artırdı.⁸³

İsrail ve Filistin arasındaki gerilim askeri cephede devam etmesine rağmen tarafların temsilcileri aynı tarihlerde Abbas ve Olmert arasında bir zirve ayarlamaya çalışıyorlardı. Söz konusu görüşme fikri üst düzeyde ilk kez İsrail Başbakan Yardımcısı Shimon Peretz tarafından dile getirilmişti. Peretz 5 Eylül'de yaptığı açıklamada esir asker Shalit'in serbest bırakılması halinde Olmert'in Abbas'la görüşebileceğini ifade etti.⁸⁴ Abbas'ın 10 Eylül'de Tony Blair ile yaptığı görüşmenin ardından barış görüşmelerini yeniden başlatmak amacıyla Olmert'le görüşmeye hazır olduğunu belirtmesi ve 19 Eylül'de İsrail Dışişleri Bakanı Tzipi Livni ile BM Merkezinde görüş alış verişinde bulunması olası görüşme sürecinde atılan ilk somut adımlar olmuştur. Öte yandan Olmert'in 21 Eylül'de İsrail'de yayımlanan *Yediot Ahronot* gazetesine verdiği demeçte Shalit serbest bırakılmadan da Abbas'la görüşebileceğini dile getirmesi Abbas-Olmert zirvesinin gerçekleşme olasılığını artırmıştı.⁸⁵

⁸² Bilgiler "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", September 2006, **UNISPAL**, September 30, 2006'dan derlenmiştir.

⁸³ "Eight Palestinians die as Fatah and Hamas fight on streets of Gaza City", **The Guardian**, October 02, 2006.

⁸⁴ "Peres: Once Shalit is released, Olmert and Abbas will open talks", **Haaretz**, 05 September, 2006.

⁸⁵ Buradaki bilgiler "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", September 2006, **UNISPAL**, September 30, 2006'dan derlenmiştir.

Olmert'in 28 Eylül'de Abbas'la görüşebilmek için büyük çaba harcadığını ve toplantı için herhangi bir ön koşulunun olmadığını ifade etmesinin ardından süreç hız kazandı⁸⁶ ve 9 Ekim'de Abbas ve Olmert'in danışmanları toplantının bir sonraki hafta gerçekleşebileceğini açıkladılar. Fakat taraflar arasında Filistinli mahkûmların serbest bırakılması konusunda anlaşmazlık yaşanması üzerine Olmert, 15 Ekim'de Abbas'ın toplantı için mahkûmların serbest bırakılmasını şart koşmaya çalıştığını ve daha önceki ifadelerinden farklı olarak Shalit bırakılmadıkça böyle bir şeyin söz konusu olmayacağını açıklayarak toplantının kısa süre içerisinde gerçekleşmesi yönündeki umutları azalttı.⁸⁷ Abbas da 17 Ekim'de Olmert'in açıklamasını destekleyici bir şekilde mahkûmların serbest bırakılmasının Shalit'e bağlanmaya çalışılmasının görüşme çabalarını engellediğini belirtti.⁸⁸ Sonuçta Filistinli mahkûmların serbest bırakılması konusunda tıkanan görüşmeler Abbas Olmert zirvesinin gerçekleşmesini daha sonraki bir tarihe erteledi.

Ekim ayının ortalarına gelindiğinde Olmert-Abbas, İsrail-Filistin (Hamas hükümeti) ve Hamas-el-Fetih cepheleleri arasında bölgedeki gerilimi azaltabilecek bir adım atılmamıştı. 20 Ekim'de Mısır'ın önderliğinde Hamas ve el-Fetih arasındaki gerilimi çözüme kavuşturmak için yeni bir girişim başlatıldı. Gazze'de Mısır'ın arabuluculuğunda gerçekleşen görüşmelerin ardından el-Fetih sözcüsü Mahir Mikdal, Hamas ve el-Fetih'in silahlı şiddete, gerilime ve tarafların birbirini suçlamasına son vermeleri konusunda anlaştıklarını ve iki gurup arasında diyalogu sağlayacak bir "koordinasyon ofisi" kurulacağını açıkladı.⁸⁹ Aynı tarihte Hamas cephesinden gelen iki farklı açıklama bu anlaşmanın da fazla uzun ömürlü olmayacağını kanıtlar cinstendi. Başbakan Haniye ulusal birlik hükümeti kurulmasına sıcak baktıklarını belirtirken, Dışişleri Bakanı Al-Zahhar'ın İsrail'i kesinlikle tanımayacaklarını ve 1967 sınırlarında bir devlet kurmalarının Filistin'in tamamından vazgeçtikleri anlamına gelmeyeceğini ifade etmesi Hamas ve el-Fetih'in ortak bir noktada buluşmasının ne kadar zor olduğunu gösteriyordu. İki gurup arasında yeni bir gerilimin çıkması fazla uzun sürmedi ve Al-Zahhar'ın Batı Şeria'daki bakanlık ve resmi

⁸⁶ "Middle East summit 'within days'", **BBC News**, September 28, 2006.

⁸⁷ "PM: Efforts to meet with Abbas fail over prisoner swap terms", **Haaretz**, October 16, 2006.

⁸⁸ "Abbas: Decision on government soon", **Al-Jazeera.net**, October 18, 2006.

⁸⁹ "Shooting near Hamas PM's convoy amid Palestinian deadlock", **AFP**, October 20, 2006.

binaları korumak amacıyla buradaki geçici güçlerin sayısını iki katına çıkaracaklarını açıklaması gerilimi yeniden artırdı.⁹⁰

İsrail-Filistin cephesindeki gerilim ise İsrail ordusunun 1 Kasım'da Beyt Hanun'a "Sonbahar Bulutları" (*Operation Autumn Clouds*) adlı askeri bir operasyon düzenlemesiyle yeniden tırmanışa geçti. "Genelde terör alt yapılarına özelde ise roket fırlatma bataryalarına yönelik" olduğu açıklanan⁹¹ 9 Kasım'a kadar süren operasyon sırasında 80 civarında Filistinli hayatını kaybetti ve 100'ün üzerinde Filistinli de yaralandı.⁹² BM Genel Sekreteri Kofi Annan 3 Kasım'da yaptığı açıklamada Gazze'de yaşananları "derin üzüntüyle" karşıladıklarını belirtirken, özellikle 8 Kasım'da aralarında çocukların da bulunduğu 19 Filistinlinin öldürülmesinin ardından İsrail'e uluslararası kamuoyundan tepkiler gelmeye başladı. İngiltere, Türkiye ve Mısır dışişleri bakanlarının yanı sıra, Arap Ligi Genel Sekreteri Beyt Hanun'da yaşananlardan duydukları üzüntüyü dile getirirken, Katar'ın çağrısı üzerine 11 Kasım'da İsrail operasyonlarını kınamak gündemiyle toplanan BM Güvenlik Konseyi ise ABD'nin vetosu dolayısıyla karar alamadan dağıldı. Öte yandan, Beyt Hanun'da yaşananlar Filistin'de sıklıkla tekrarlanan görüşme taleplerini kesintiye uğrattığından olası Abbas-Olmert zirvesine ilişkin tartışmaların yeniden canlanması Ehud Olmert'in 27 Kasım'da "barış için elimi geri döndürmeyecekleri umudu ile Filistinli komşularıma uzatıyorum" şeklindeki açıklamasını bekleyecektir.⁹³

10 Kasım'a gelindiğinde İsrail'in Gazze'ye yönelik gerçekleştirdiği Sonbahar Bulutları Operasyonu ile kesintiye uğrayan Hamas ve el-Fetih arasındaki ulusal birlik hükümeti görüşmeleri yeniden başladı. Haniye'nin 10 Kasım'da yaptığı açıklamada Hamas ve el-Fetih

⁹⁰ "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", October 2006, **UNISPAL**, November 29, 2006.

⁹¹ "Operation Autumn Clouds; Ten Terrorists Killed in the Past 24 Hours", İsrail Savunma Bakanlığı Resmi Web Sitesi, [http://www1.idf.il/DOVER/site/mainpage.asp?sl=EN&id=7&docid=58494.EN&unit=12017] dan 20 Ocak 2007'de indirilmiştir.

⁹² Operasyona ilişkin bilgiler Electronic Intifada'nın web sayısından "Israel attacks Gaza: 'Operation Autumn Clouds' (1 November 2006-)" [http://electronicintifada.net/bytopic/651.shtml] ve "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", November 2006, **UNISPAL**, December 22, 2006'dan derlenmiştir.

⁹³ "Israeli PM offers 'hand of peace'", **BBC News**, November 27, 2006.

başta olmak üzere Filistinli gruplar arasında görüşmelerin bir hafta içinde başlatılması konusunda anlaşmaya varıldığını belirtmesinin ardından, Abbas da bir gün sonra ulusal birlik hükümetinin oluşturulması konusunda “büyük ilerlemeler” yaşandığını dile getirmiştir. 13 Kasım’da Hamas Politik Büro Başkan Yardımcısı Musa Ebu Marzuk’un Hamas ve el-Fetih’in Gazze İslam Üniversitesi Eski Başkanı Muhammed Shabir’in yeni hükümete başkanlık edeceği konusunda anlaşmalarını açıklaması görüşmelerde önemli bir mesafe alındığını gösteriyordu.⁹⁴ Fakat bir gün sonra Abbas’ın böyle bir anlaşmaya varılmadığını görüşmelerin devam ettiğini açıklaması ile başlayan sessizlik 19 Kasım’da Haniye’nin ulusal hükümetin kurulması konusunda kendilerine Batılı devletlerin ekonomik yaptırımını kaldıracağı garantisini vermesi şartını öne sürmesiyle bozuldu.⁹⁵

20 Kasım’da Abbas’ın basın danışmanı ve 22 Kasım’da da Dışişleri bakanı Mahmud Al-Zahhar görüşmelerin askıya alındığını duyururken, Hamas 24 Kasım’da yayınladığı bildiriye görüşmelerin askıya alınmasında el-Fetih’i sorumlu tuttu ve Abbas’ın sürekli karşısına yeni koşullar çıkardığını öne sürdü.⁹⁶ 27 Kasım’da Olmert’in yaptığı açıklamanın ardından bir gün sonra Abbas’ın Olmert’in görüşme masasına oturma isteğinin memnuniyet verici olduğunu belirtmesi Filistin’de gündemi ulusal birlik hükümeti tartışmalarından olası Abbas-Olmert zirvesine kaydırıldı. Daha önceki görüşmelerin tıkandığı Filistinli mahkûmların serbest bırakılması konusuna da değinen Olmert’in, esir İsrail askeri Shalit’in bırakılması karşılığında mahkûmların da serbest bırakılacağını dile getirmesi zirveye ilişkin umutları yeniden artırmıştı.⁹⁷ Filistin’de gündem çok hızlı değiştiğinden, görüşmeye ilişkin tartışmalar Aralık ayının ilk günlerinde yerini yeniden ulusal birlik hükümeti tartışmalarına bırakacaktır.

Aralık ayı Filistin halkı ve Filistinli guruplar arasında biriken gerilimin patlak verdiği bir ay oldu. Ulusal birlik hükümeti konusunda sürekli Hamas’ın önüne getirilen İsrail’i tanıma önkoşulu Başbakan

⁹⁴ Bu demeçler “Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine”, November 2006, UNISPAL, December 22, 2006’dan derlenmiştir.

⁹⁵ “Meshal: West ‘has no option’ but to recognize PA unity gov’t”, **Haaretz**, November 20, 2006.

⁹⁶ “Hamas says new rift with Abbas on government”, **Gulf News**, November 25, 2006.

⁹⁷ “Israeli prime minister offers prisoner exchange and hope of renewed Middle East peace talks”, **The Guardian**, November 28, 2006.

Haniye tarafından İnan ziyareti sırasında 8 Aralık'ta net bir şekilde reddedilince Devlet Başkanı Abbas'ın mevcut ekonomik krizden kurtulmak amacıyla ısrarla gündeme getirdiği ulusla birlik hükümeti kurulması düşüncesi çıkmazda kaldı. Haniye yaptığı açıklamada "işgalci İsrail'i asla tanımayacağız, cihat benzeri hareketimiz Kudüs kurtulana kadar devam edecektir", ifadelerinde bulunurken, ulusal birlik hükümeti seçeneği tıkanan Abbas bir sonraki gün yaptığı açıklamada parlamento ve başkanlık seçimlerini erkene alabileceğinin sinyallerini verdi.⁹⁸ Karşılıklı açıklamaların ardından 11 Aralık'ta silahlı militanlar tarafından Mahmud Abbas'a yakınlığıyla bilinen üst düzey bir güvenlik görevlisinin üç çocuğunun öldürülmesi Hamas ve el-Fetih arasındaki gerilimde bardağı taşıran son damla oldu. Saldırının ardından Abbas'ın danışmanlarından Saab Erekat'ın bu olayın geniş çaplı bir çatışmayı tetikleyebileceğine ve olayların devam etmesi halinde Filistinliler için en kötü senaryo olan "iç savaşa" doğru gidilebileceğine işaret etmesi ise gerilimin hangi boyutlara geldiğini göstermesi açısından önemliydi.⁹⁹

13 Aralık'ta bir Hamas militanının silahlı Filistinliler tarafından öldürülmesinin ve Hamas'ın açık bir şekilde söz konusu ölümden el-Fetih'i sorumlu tutmasının ardından Hamas destekçileri çeşitli bölgelerde el-Fetih aleyhine gösteriler düzenledi.¹⁰⁰ Bir gün sonra Başbakan Haniye'nin Mısır'dan Refah bölgesine geçişi sırasında konvoyuna düzenlenen saldırıda bir korumanın ölmesi ve 27 kişinin yaralanması, 15 Aralık'ta da el-Fetih yanlısı güvenlik güçlerinin Batı Şeria'da gösteri düzenleyen Hamas destekçilerine ateş açması ve yaşanan gerilimde 30'un üzerinde Hamas destekçisinin yaralanması 11 Aralık'ta başlayan gerilimi tırmandıran önemli gelişmeler oldu.¹⁰¹ Yaşanan gerilimin önüne bir türlü geçilememesi ve ulusal birlik hükümeti konusunun çıkmazda kalması üzerine Abbas, 16 Aralık'ta Filistin TV'sine yaptığı

⁹⁸ "Hamas: we will never recognise Israel", **The Guardian**, December 8, 2006; "Abbas May Call Palestinian Vote, but Hamas Says He Lacks the Power", **NYT**, December 10, 2006.

⁹⁹ "Gunmen Kill Children of Hamas Critic", **The Guardian**, December 11, 2006; "Killing of 3 Young Children Worsens Palestinian Tension", **NYT**, December 12, 2006.

¹⁰⁰ "Prominent Hamas Militant Dies As Palestinians Renew Infighting", **NYT**, December 14, 2006.

¹⁰¹ "Crossing closed as Hamas tries to bring in cash", **The Guardian**, December 14, 2006; "Hamas and Fatah trade fire in power struggle", **The Guardian**, December 15, 2006.

açıklamada Filistin halkına hapisteki Filistinlilerin açıkladığı Ulusal Bildiri'yi onaylama imkanı verilmesi gerektiğini ve bu doğrultuda erken seçim çağrısında bulunma kararı aldığını bildirdi.¹⁰²

Hamas'ın "darbe teşebbüsü" şeklinde nitelendirerek sert bir şekilde kınadığı açıklamanın ardından 17 Aralık'ta silahlı bir grup Filistinlinin Dışişleri Bakanı Zahhar'ın konvoyuna ateş açarak 3 kişiyi öldürmesi ve 13 kişiyi de yaralaması uluslararası bir kampanya ile karşı karşıya olan Hamas'ın iç güvenlik konusunda da ciddi sorunlar yaşadığını kanıtlamıştı. Böylesi bir ortamda 18 Aralık'ta Abbas'la bir görüşme gerçekleştiren Tony Blair'ın dünya kamuoyuna ılımlı ve hoşgörülü bir lider olan Abbas'ı destekleme çağrısında bulunması ve Abbas'ın aldığı erken seçim kararını "kritik bir dönemde çok önemli açıklama" olarak değerlendirmesi Hamas'a yönelik uluslararası kampanyada en ufak bir esneme olmadığını göstermesi açısından önemliydi.¹⁰³ Karşılıklı yapılan bu açıklamalar gerilimi daha fazla tırmandırmıştı ve el-Fetih ve Hamas destekçileri arasında yaşanan çatışmalarda 19 Aralık-21 Aralık tarihleri arasında 8 kişi ölümlenirken 20'den fazla Filistinli de yaralanmıştır.

El-Fetih ve Hamas destekçileri arasındaki çatışmaların azalması başladığı bir dönemde Abbas-Olmert görüşmesi yeniden gündeme geldi. Filistin tarafından 22 Aralık'ta 26 Aralık'ta yapılacağı açıklanan görüşme bir gün sonra 23 Aralık'ta gerçekleşmiştir. Abbas ve Olmert 22 ay sonra ilk kez bir araya gelmişti. Görüşmenin ardından yapılan resmi açıklamada iki liderin "gerçek partnerler olarak işbirliği konusundaki isteklerinin" ve yol haritası doğrultusunda "barış ve güvenlik içinde yan yana yaşayan" iki devletli bir çözüm konusunda anlaşmalarının altı çizilmiştir.¹⁰⁴ Yapılan açıklamada görüşme sırasında mahkûmların serbest bırakılması konusunun da gündeme geldiği, fakat Olmert'in bu konuda hazırlıklara başlanması için Shalit'in serbest bırakılmasını şart koştuğu belirtilmiştir. Sürpriz sayılabilecek bu görüşmenin ardından İsrail kabinesi 24 Aralık'ta gümrüklerden toplanan 100 milyon doları Filistin'e transfer etmeyi onaylarken, Olmert bazı

¹⁰² "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", December 2006, **UNISPAL**, December 31, 2006.

¹⁰³ "Abbas threatens to sack Hamas-led government", **The Guardian**, December 17, 2006; "Chronological Review of Events Relating to the Question of Palestine", December 2006, **UNISPAL**, December 31, 2006.

¹⁰⁴ "PM Olmert meets with PA President Abbas", [<http://www.mfa.gov.il>], December 24, 2006.

Filistinli mahkûmların birkaç gün içinde serbest bırakılacağını açıkladı. 25 Aralık'ta da Batı Şeria'daki 27 geçiş bölgesindeki engellemelerin kaldırılacağını açıklanması barış görüşmelerinin yeniden başlaması noktasındaki umutları yeniden artırmıştır.¹⁰⁵ Hamas'ın göz ardı edildiği bir süreçte bu beklentinin ne kadar gerçekçi olduğu sorusunun cevaplanması ise 2007'ye kalmıştır.

Kronoloji Filistin 2006

- 25 Ocak:** Filistin genel seçimleri yapıldı.
- 17 Şubat:** Hamas yönetimini istikrarsızlaştırmak amacıyla Olmert ve Bush'un üst düzey danışmanları 12 adımlık bir plan hazırladı.
- 19 Şubat:** İsrail Kabinesi KDV vergilerinin Filistin tarafına transferinin durdurulmasını onayladı.
- 19 Şubat:** Hamas başbakan adayını İsmail Haniye olarak açıkladı.
- 5 Mart:** Olmert hükümeti "örtüşme planını" açıkladı.
- 14 Mart:** İsrail ordusu Filistin Yönetimi'nin kontrolündeki Jeriha hapishanesine operasyon düzenledi.
- 25 Mart:** Devlet Başkanı Abbas'ın İsmail Haniye'nin sunduğu kabineyi onaylamasıyla Filistin'de Hamas hükümeti resmen kurulmuş oldu.
- 10 Nisan:** Avrupa Birliği Dışişleri Bakanları Filistin Hükümetine yapılan yardımların dondurulmasını onayladı.
- 17 Nisan:** Tel Aviv'in kuzeyinde bir otobüs durağında gerçekleştirilen bir intihar saldırısında 11 kişi hayatını kaybetti, 57 kişi de yaralandı.
- 9 Mayıs:** Hamas'ı bypass ederek Filistin'e yardım gönderilmesini sağlayacak olan "Geçici Uluslararası Mekanizma" kuruldu.
- 10 Mayıs:** El-Fetih üyesi Merwan Barguti ve Hamas üyesi Abdel Halil Natche önderliğinde hapisteki Filistinliler 18 maddelik ortak bir bildiri yayımladılar.
- 25 Mayıs:** Mahmud Abbas referandumuna gidebileceğini açıkladı.
- 4 Haziran:** Uzun süre ödenemeyen memur maaşlarının bir kısmı ödendi.
- 9 Haziran:** İsrail ordusunun Gazze'deki Bayt Lahiya plajına düzenlediği hava saldırısında 8 Filistinlinin hayatını kaybetti.

¹⁰⁵ "Surprise Gaza talks raise hope for peace", **The Guardian**, December 24, 2006.

- 25 Haziran:** Filistinli gerillalar İsrail tarafına sızarak 2 İsrail askerini öldürüp 4 tanesini de yaraladıktan sonra, ağır yaralı Gilad Shalit'i esir alarak Gazze'ye kaçırdı.
- 27 Haziran:** İsrail ordusu Yaz Yağmuru operasyonunu başlattı.
- 23-25 Ağustos:** El-Fetih Merkez Komitesi ulusal birlik hükümetini tartışmak için Amman'da üç günlük bir toplantı gerçekleştirdi.
- 2 Eylül:** Binlerce öğretmen maaşların ödenmemesini protesto etmek için Gazze ve Batı Şeria'daki okullarına gitmedi.
- 28 Eylül:** Memur maaşlarının bir kısmı ödendi.
- 1 Kasım:** İsrail ordusu Beyt Hanun'a "Sonbahar Bulutları" adlı askeri bir operasyon düzenledi.
- 8 Kasım:** İsrail saldırısında aralarında çocukların da bulunduğu 19 Filistinli hayatını kaybetti.
- 8 Aralık:** Haniye ulusal birlik hükümeti seçeneğini İsrail'in tanınması karşılığında kabul etmeyeceklerini açıkça ilan etti.
- 11 Aralık:** Silahlı militanlar tarafından Abbas'a yakınlığıyla bilinen üst düzey bir güvenlik görevlisinin üç çocuğu öldürüldü.
- 16 Aralık:** Abbas erken seçim çağrısında bulundu.
- 23 Aralık:** Abbas ve Olmert arasında bir görüşme gerçekleşti.